

ŽINAU VISKA

www.zinauviska.lt

APIE VISKĄ

L

A

B

A

S

u Tavimi sveikinasi „Žinau viską“ komanda – tokie patys jauni žmonės kaip ir Tu. Kasdien dirbame su jaunais žmonėmis ir žinome, kad kelias į suaugusiųjų gyvenimą nelengvas. Norime tą kelionę šiek tiek palengvinti, tad prieš tavo akis leidinsy, kuriame rasi svarbiausią informaciją – nuo darbo paieškų, teisinių patarimų iki vietų rekomendacijų, kur gali kreiptis, kai tampa sunku. Nieko nelauk ir pasinerk į sukūrį žinių, kurių neteks nešioti ant pečių.

L I N K Ė J I M A I

„Žinau viską“ komanda

Turinys

4

Darbas

13

Savanorystė

22

**Krašto apsaugos
tarnyba**

28

**Finansinis
raštingumas**

38

Išsilavinimas

52

Kai sunku...

58

Jaunimo teisės

D A R B A S

Žengiant į suaugusiųjų gyvenimą svarbus yra stabilus pajamų šaltinis. tau, be abejo, gali padėti tėvai, giminės, tačiau dažnas jaunas žmogus, norėdamas gauti pajamas, ieškosi darbo. Tai nelengvas procesas, reikalaujantis įdirbio ir pastangų – pradedant gyvenimo aprašymo (CV) ruošimu, baigiant pasiruošimu darbo pokalbiams ir valandų, ieškantis tinkamos darbo vietos.

Gyvenimo aprašymas

C Kone kiekvienas darbdavys prašys tavęs pateikti CV tam, kad pasižiūrėtų, ar tu pagal tavo patirtis ir kompetencijas, nurodytas CV, tinki tai darbo vietai.

V

CV reikėtų nurodyti savo asmeninius duomenis (vardas, pavardė, telefono numeris, el. paštas), išsilavinimą, darbo patirtį, kalbų mokėjimą, veiklą visuomeninėse organizacijose, laisvalaikio pomėgius.

Visa informacija turi būti pateikta konkrečiai ir glaustai, tad nepersistenk – pamėgink viską sutalpinti į vieną lapą. Jei neturi daug patirties ir tavo CV tikrai neužima viso puslapio nesijaudink – kadangi esi jaunas, visos patirtys tau dar priešaky!

Jei darbo ieškai skirtingose srityse, kuriose yra reikalaujamos skirtingos darbo patirtys, stenkis pakoreguot CV pagal kiekvienos darbovietės, į kurią bandai įsidarbinti, reikalavimus. Ne visa patirtis gali būti aktuali, o, kaip ir minėjome, svarbu, kad CV būtų konkretus ir aiškus.

Neturi jokios darbo patirties? Nesijaudink! Į CV gali įrašyti savo savanorystės patirtį ir paminėti, ko išmokai ar kokias kompetencijas ugdeisi savanorystės metu.

Darbo funkcijas ar pasiekimus po kiekviena darbo / savanorystės patirtimi papunkčiui – taip viskas atrodys struktūruotai ir CV taps lengvai skaitomas.

CV taip pat tenka paminėti ir kitus gebėjimus. Minėdamas kalbas savo CV minėk tas, kurias vartoji pakankamai laisvai, stenkis nerašyt kalbų, kurias vartoji A1-A2 lygiu. Tas pats patarimas galioja ir skaitmeniniams įrankiams – CV minėk tuos įrankius, kuriuos gali naudoti laisvai, neminėk tų, su kuriais neseniai pradėjai dirbt ar neturi pakankamai žinių, siekiant su jais dirbti.

Koks galėtų

būti CV (pavyzdys)?

VARDAS PAVARDĖ

KONTAKTAI

📍 Gatvės g. 1, Miestas, 11111

✉ elpastas@elpastas.lt

☎ +37000000000

IŠSILAVINIMAS

AUKŠTOSIOS MOKYKLOS DIPLOMAS

Mokymo įstaiga, Miestas

BENDRASIS IŠSILAVINIMAS

Mokymo įstaiga, Miestas
2016

IĞŪDŽIAI

Iğūdis / kompetencija

Iğūdis / kompetencija

Iğūdis / kompetencija

APIE MANE

Trumpas aprašymas, motyvacija apie Jus, patirtį, vertybes ar pan.

DARBO PATIRTIS

PAREIĞŲ PAVADINIMAS

Darbdavys, Miestas

SAU - 2021

SAU - 2022

Aprašymas ar su darbovieta susijusi patirtis.

PAREIĞŲ PAVADINIMAS

Iğmonė / Organizacija, Miestas

BAL - 2020

GRD - 2020

Aprašymas, susijusi patirtis.

Motyvacinis laiškas

Motyvacinis laiškas ne ką mažiau svarbus nei CV. Jis papildo CV ir parodo darbdaviui, kodėl būtent Tave jis turėtų pasirinkti.

Ne veltui šis laiškas vadinamas motyvaciniu – jame turi pristatyti savo motyvaciją darbui, į kurį kandidatuoji. Jame reikia pabrėžti savo savybes bei patirtį, kuri bus reikalinga dirbant.

Preliminari laiško struktūra:

1.

Pristatyk ir paminėk poziciją, į kurią kandidatuoji.

2.

Pasidalink, kas paskatino tave aplikuoti į šią poziciją – tave žavi organizacija ir norėtum prisidėti prie jos veiklos srities?
Turi patirties ir reikiamas kompetencijas šiam darbui?

3.

Parašyk, kodėl būtent Tu esi tinkamiausias kandidatas į šią poziciją – galbūt savanoriavai ir atlikai panašias užduotis, tave ši veikla sužavėjo ir nori ją tęsti, o gal esi nori pakeisti darbo sritį ir turi savybes, kurios, tavo nuomone, suteiks naudos darbdaviui ir leis atlikti pareigas kokybiškai ir efektyviai?

4.

Jei turi, paminėk papildomą informaciją apie kompetencijas.

5.

Ir, žinoma, padėkok už darbdavio skirtą laiką!

Nepamiršk, kad vienas ir tas pats motyvacinis laiškas netinka visoms pozicijoms! Koreguok jį pagal reikalavimus darbo skelbime – gali būti, kad ne visos patirtys, kurias pasirašysi, gali būti aktualios kandidatuoiant į vieną ar kitą poziciją.

Motyvacinis laiškas nėra greita ir lengva užduotis, tad skirk jai laiko. Gali būti, kad, jei labai pasiseks ir paminėti viską, ką norėjai iš pirmo karto, parašysi jį per valandą, o gali būti ir taip, jog jo rašymas užtruks ir kelias valandas. Svarbiausia, kad motyvacinis pabrėžtų geriausias tavo patirtis ir savybes, reikalingas tai darbo pozicijai.

CV ir motyvacinį laišką gali ruošti Europass ir Wobzer svetainėse.

Darbo paieška

Visas procesas prasideda nuo darbo paieškų – svarbu žinoti, kur gali rasti patikimus darbo skelbimus. Siūlome tau keletą svetainių, kuriose rasi begales darbo pasiūlymų:

www.biuro.lt

www.cv.lt

www.cvbankas.lt

www.cvmarket.lt

www.cvonline.lt

www.cvme.lt

www.darbo.lt

www.darbovieta.lt

www.dirba.lt

www.dirbkit.lt

www.isidarbink.lt

www.it-darbas.lt

www.jobera.eu

www.manager.lt

www.noriudarbo.lt

www.topjob.lt

www.vtd.lt

Gali kreiptis ir į Užimtumo tarnybos Jaunimo užimtumo skyrius Tavo mieste, kurie su mielu noru pagelbės tau darbo paieškose.

Skyrių kontaktus rasi čia.

Darbo ieškotis gali ir kreipiantis į draugus, tėvus ar giminaičius – pasiklausk jų, gal kažkas iš jų žino darbovietę, kuri ieško papildomų rankų. Taip pat gali kreiptis ir į organizacijas ar įmones, kuriose norėtum dirbti ir paminėti, kad norėtum dirbti jų įstaigoje. Žinoma, siųsdamas laišką nepamiršk prisegti savo CV ir motyvacinio laiško.

Daugiau patarimų rasi Užimtumo tarnybos puslapyje.

Darbo pokalbis

Nusiuntei CV, motyvacinį laišką ir gavai kvietimą dalyvauti darbo pokalbyje? Sveikiname! Darbo pokalbis dažniausiai gąsdina – o jei susimausiu, neatsakysiu į klausimą ar suklysiu? Nesijaudink, klysti žmogiška, o jei ir suklysi kažką besakydamas, tai nėra rodiklis, kad Tavęs nepakvies prisijungti prie komandos.

Darbo pokalbiui reikia ruoštis ne ką mažiau, nei ruošei CV ar motyvacinį. Dažniausiai tai būna galutinis etapas, kurio metu potencialus darbdavys su Tavimi susipažįsta. Todėl darbo pokalbyje svarbu ne tik tai, ką Tu pasakysi, bet ir tai, kaip elgsies ar reaguosi į, pavyzdžiui, netikėtus klausimus.

Ruošiantis darbo pokalbiui:

Pasidomėk apie įmonę / organizaciją, kurioje aplikuoji į darbo vietą. Prieš einant svarbu žinoti, kur eini.

Peržiūrėk darbo skelbimą – pasižymėk darbui reikiamas kompetencijas, įgūdžius, pasigalvok, kaip parodysi darbdaviui, kad Tu esi tinkamiausias kandidatas šiai pozicijai.

Pasidomėk, kokie būna dažniausiai darbo pokalbiuose užduodami klausimai. Klausimai, pavyzdžiui, gali būti tokie: „Ar gali trumpai papasakoti apie save?“, „Kokias įvardintum savo tris silpnybes ir tris stiprybes?“, „Kodėl, Tavo nuomone, tu esi tinkamiausias žmogus šiam darbui?“ ir kiti. Pasigalvok ir pasižymėk atsakymus į šiuos ir kitus dažnus klausimus, kad, jei darbdavys juos užduotų, nepasimestum.

Nusiteik, kad gali būti ir klausimų, kurie, atrodo, nesusiję su pozicija, į kurią kandidatuoji, pavyzdžiui: „Jei tau tektų iškeliauti į negyvenamąją salą ir galėtum pasiimti tik vieną daiktą, ką pasiimtum ir kodėl?“. Atsakymas į tokį klausimą reiškia kur kas daugiau, nei gali pasirodyti. Atsakymas į šį pavyzdinį klausimą atskleis darbdaviui, kaip elgtumeisi netikėtose situacijose, kaip greitai rastum sprendimą ir kaip gali argumentuoti vieną ar kitą pasirinkimą. Tokių klausimų pavyzdžių pilna internete, tad nepatingėk, pasiruošk ir jiems.

Darbo pokalbiui nesiruošk prieš pat jį – pasiruošimui, kaip ir CV bei motyvacinio laiško rašymui, reikia laiko. Darbo pokalbio simuliaciją taip pat gali išmėginti ir su tėvais ar draugais, kurie tau pateiks pastabų, apie kurias net nebūtum pagalvojęs.

Tavo klausimai darbdaviui yra taip pat svarbi darbo pokalbio dalis. Perskaičius darbo skelbimą tau kilo klausimų, pavyzdžiui, kaip galima būtų derinti darbą su mokslais, kaip atrodo darbo diena šioje pozicijoje ir panašiai. Gali nutikti ir taip, jog į dalį jų darbdavys atsakys pasakodamas apie darbo poziciją ir darbovietę, tad pasigalvok ir pasiruošk bent keletą klausimų iš anksto (apie darbo pobūdį, darbovietės darbo kultūrą ir kt.), kuriuos galėtum užduoti darbdaviui.

Darbo sutarties ar kitų dokumentų pasirašymas

Dažniausiai darbuotojai dirba pagal darbo sutartis, bet gali būti, kad vienas ar kitas darbdavys darbina pagal verslo liudijimą ar individualią veiklą. Įprastai tai būna nurodyta darbo skelbime, tačiau jei tokios informacijos nerandi, būtinai tai išsiaiškink.

Prieš pasirašydamas darbo ar paslaugų teikimo sutartį, kurioje bus nurodyti Tavo ir darbdavio įsipareigojimai, nuodugniai viską perskaityk. Kilus klausimų, būtinai juos užduok darbdaviui prieš pasirašant sutartį.

Į ką reikėtų atkreipti dėmesį pasirašant darbo sutartį?

Būtina perskaityti visą darbo sutartį, negalima pasitikėti vien tik žodiniu susitarimu. Reikėtų atkreipti dėmesį į apmokėjimą už darbą, darbo sąlygas, bandomojo laikotarpio trukmę. Visos sąlygos turi būti aiškiai aptartos ir išdėstytos. Būtiniosios darbo sutarties sąlygos yra darbuotojo darbo vieta, t.y. įmonė, kurioje dirbsi, jos kontaktiniai duomenys, darbo funkcijos – tavo veikla, pareigos, atsakomybės ir apmokėjimo sąlygos.

Kur kreiptis, jeigu darbdavys nesilaiko darbo sutarties?

Jei darbdavys nesilaiko darbo sutarties ar kyla abejonių dėl jo veiksmų teisėtumo, ar nori konsultacijos, informacijos, visada gali kreiptis į Valstybinę darbo inspekciją.

S A V A N O R Y S T Ė

Savanorystė yra vienas geriausių būdų ne tik prisidėti prie probleminių klausimų sprendimo ar suteikti pagalbą, bet ir puiki galimybė atrasti save bei suprasti, kas tau patinka, o ko mieliau nedarytum. :)

10

priežasčių, kodėl verta savanoriauti

1.

Patobulink savo CV ir praplėsk galimybes įsidarbinti.

Savanoriško darbo patirtis tavo CV gali padaryti išskirtinį. Savo veikla darbdaviams įrodai, jog tau rūpi ne tik asmeninis gyvenimas, bet ir kiti žmonės, jų rūpesčiai. Taip pat tai puikiai demonstruoja tavo įgytą gyvenimišką patirtį, platų kultūrinį suvokimą bei turimus ryšius su organizacijomis.

2.

Sužinok tiksliai, kokia specialybė tau tinkamiausia.

Savanorystė yra puikus būdas pakeisti savo įprastą gyvenimą, permąstyti tikslus, sudaryti pagrindą karjerai arba apskritai pakeisti veiklos pobūdį. Tai geriausia galimybė yra tik mokyklą pabaigusiems jauniems žmonėms, kurie nėra tvirtai apsisprendę, ko norėtų mokytis toliau. Štai ką sako viena iš savanorių, pabuvojusi Ugandoje: „Praleistas laikas savanoriaujant, man buvo puiki galimybė pažinti save tiek asmeninėje srityje, tiek profesinėje. Aš taip pat sutikau nuostabių žmonių, su kuriais iki šiol palaikau kontaktus. Atradau savyje tai, kas yra vadinama „gyvenimo pašaukimu“.

3.

Įstok lengviau.

Universitetai priimdami studentus visada juos vertina pagal tai, ar buvo pertrūkio metai tarp mokslų. Tai yra svarbu, o svarbiausia yra tai, kaip buvo praleistas laikas. Savanorystė yra suvokiama kaip produktyvus laiko leidimas todėl, kad tuo metu yra suvokiamas veiklos pobūdis, karjeros perspektyvos, plečiamas akiratis.

4. Mokykis lengviau.

Jeigu tavo pasirinkta specialybė bus susijusi su atlikta savanoriška veikla, tuomet didesnė tikimybė, kad tau lengviau seksis mokytis. Todėl, kad jau būsi įgijęs patirties bei motyvacijos. Jeigu pasirinksi savanoriavimo programą besivystančiose šalyse, tiesiog pajusi, koks esi laimingas, kad gali pasirinkti studijų kryptį ar apskritai turi galimybę mokytis.

5. Savanoriavimo patirtis padidina pasitikėjimą savimi, savigarbą bei pasitenkinimą gyvenimu.

Savanoriavimas visada padidina pasitikėjimą savimi. Tuo metu vystosi asmenybė. Patekęs į kitą kultūrą, pradedi mąstyti apie gyvenimo prasmę bei svarbiausius klausimus.

6. Išvenk „perdegimo“.

Vos pabaigus mokyklą iškart puolama mokytis toliau, stojama į universitetus, kolegijas. Mokslininkai siūlo padaryti metų pertrauką ir susivokti gyvenimo kelyje. Tokie studentai yra brandesni, geriau žino, ko nori, ir kaip tai pasiekti. Yra labiau motyvuoti, organizuotesni.

7. Įgyk naujų žinių ir įgūdžių.

Savanoriavimas kitoje šalyje tau gali suteikti tokių galimybių ir įgūdžių, kurių negalėsi gauti namuose, kaip kalbos mokymasis. Juk mokytis kalbos kitoje kultūroje yra kur kas greitesnis procesas.

8.

Pažink pasaulį ir skirtingas kultūras.

Būti turistu ir savanoriauti kažkurioje šalyje yra du visiškai skirtingi dalykai. Dirbdamas kiekvieną dieną susidursi su vietiniais žmonėmis ir daug daugiau sužinosi apie vietinę kultūrą.

9.

Sutik bendraminčių.

Viena didžiausių naudų, kokias galima gauti savanoriaujant – ilgaamžė draugystė su bendraminčiais. Sutiksi įvairiausių žmonių iš įvairiausių šalių bei socialinių sluoksnių, tačiau jus vienys bendri tikslai, bendras darbas.

10.

Neįkainojama patirtis.

Tai yra pats svarbiausias dalykas, kurį įvardija visi žmonės, dalyvavę savanoriškoje veikloje. Tai neapsakomas pojūtis, padarius kažką prasmingo, praturtinančio sielą.

Oką veikia savanoriai?

Viską! Prižiūri gyvūnus, gelbėja žmones, atstovauja savo bendraminčių interesams, mokosi kalbų, taiso kompiuterius ir panašiai. Tai priklauso tik nuo tavo fantazijos, noro ir to, ką siūlo organizacijos.

Savanorystė būna įvairi, tačiau pagal veiklos trukmę skirstoma į trumpalaikę ir ilgalaikę.

Trumpalaikė savanoriška veikla

Viena iš paprasčiausių savanoriškos veiklos formų — trumpalaikė savanorystė, tokia veikla trunka iki 3 mėn.

Veikla gali būti koncentruota į vienos dienos renginį ar į kelių savaitių trukmės užduotį. Pati savanoriška veikla yra nukreipta daugiau į rezultato pasiekimą nei į mokymosi procesą. Veikla gali būti vykdoma ir individualiai, ir grupėse. Tai dažniausiai priklauso nuo savanoriškos veiklos masto ir tikslų.

Savanorystė gali vykti vietiniu lygmeniu savo ar kitame Lietuvos mieste, Europoje ir visame pasaulyje.

Ilgalaikė savanoriška veikla

Itin didelį dėmesį mokymosi procesui skiria ilgalaikė savanoriška veikla. Tokia veikla trunka ilgiau nei 3 mėn.

Veikla gali būti vykdoma įgyvendinant tam tikrą programą ir yra labiau orientuota į mokymosi procesą, santykius su žmonėmis, susitapatinimą su organizacija ir jos idėja. Ilgalaikė savanoriška veikla turi pakankamai laiko, kad savanoris galėtų atrasti ir išplėtoti tokią veiklos sritį, kurioje jis pats jaučiasi geriausiai. Dažniausiai ilgalaikė savanorystė atliekama organizacijose ar įstaigose.

Savanorystė gali vykti vietiniu lygmeniu savo ar kitame Lietuvos mieste, Europoje ir visame pasaulyje.

Savanorystės rūšys pagal veiklos sritį

- **Socialinės veiklos sritis** – šioje srityje veikiančios organizacijos teikia socialines paslaugas pažeidžiamoms žmonių grupėms. Jos padeda spręsti socialines problemas arba jų išvengti. Pagrindinė savanorių veikla yra bendravimas, įvairių veiklų inicijavimas, užimtumo skatinimas, pagalba stokojančiųjų aplinkoje ir pan.
- **Kultūrinės veiklos sritis** – tai sritis, kurioje vyksta ir meninė, ir kultūrinio paveldo išsaugojimo veikla. Savanoriai gali prisidėti prie įvairių meno renginių, meninės veiklos palaikymo, kultūros projektų.
- **Švietimo organizacijos** – šios organizacijos siekia, kad jų adresatai ar nariai mokytųsi. Savanoriai gali padėti mokymosi procese: pajvairinti mokymosi metodus, skirti papildomai dėmesio jo stokojantiems asmenims, organizuoti papildomą veiklą (dažniausiai neformaliojo švietimo srityje), savo pavyzdžiu tapti autoritetu besimokantiejiems ir pan.
- **Aplinkosauga ir gyvūnai** – tai savanoriškos veiklos sritis, kurioje savanoriai gali dalyvauti gamtos išsaugojimo ir puoselėjimo projektuose, rūpintis beglobiais gyvūnais, vykdyti šviečiamąją veiklą ir užsiimti visuomenės sąmoningumo ugdymu aplinkos išsaugojimo ir gyvūnų priežiūros klausimais.
- **Sveikatos priežiūros sritis** – tai sritis, kur savanoriaujama prižiūrint sveikatą arba padedant ligoniams. Savanoriai čia reikalingi ne tik kaip padėjėjai, bet ir dėl to, kad būdami šalia, rodo solidarumą su sergančiais. Ši savanoriška veikla turi daug panašumo su socialinės srities savanoryste. Čia taip pat reikalinga atjauta, bendravimas ir pagalba slaugant.
- **Religinės veiklos sritis** – šios srities organizacijose savanoriai organizuoja renginius, telkia įvairias grupes, globoja silpnesnius ir pan.
- **Sporto sritis** – šioje srityje savanoriai padeda organizuoti bei įgyvendinti sporto renginius. Dažniausiai tai trumpalaikė savanorystė, tačiau galima prisijungti ir prie kasdienės sportinės veiklos.
- **Bendruomenių centrai** – tai mikrorajonų, kaimo ir kitų vietos bendruomenių organizacijos, besirūpinančios vietinės bendruomenės aktualijomis. Jos iš esmės pagrįstos savanoriška veikla, nes kviečia artimesnius ir tolimesnius gyventojus į visas veiklas įsitraukti savanoriškai.

Nori savanoriauti?

Puiku! Papasakosime, nuo ko tau pradėti.

Prieš pradedant savanoriauti pravartu atsakyti sau į keletą svarbių pagrindinių klausimų, kurie padės tau apsispręsti, kur ir kokį savanorišką darbą norėtum dirbti:

Ar aiškiai žinai, kokia savanoriška veikla norėtum užsiimti?

Kokios problemos ar bendruomenės poreikiai tau labiausiai rūpi?

Kiek laiko gali skirti savanoriškai veiklai?

Ar nori dirbti vienas ar būti komandos dalimi?

Ar per savanorišką veiklą nori įgyti kokių nors konkrečių įgūdžių, patirties?

Kokių asmeninių poreikių sieksi šia veikla?

Ar nori sutikti naujų žmonių, rasti naujų draugų?

O gal nori dirbti su konkrecia žmonių grupe (pvz., vaikai, jaunimas, senyvo amžiaus žmonės ir t. t.)?

Atsakęs į šiuos klausimus gali pradėti savanorystės vietos paieškas. Dalinamės keliomis svetainėmis, kuriose, tikimės, atrasi tai, ko ieškai:

Pasiūlymai savanoriams

Savanoriškos veiklos paieška

Savanorių duomenų bazė

Jaunimo organizacijos

Trumpalaikės ir ilgalaikės savanorystės pasiūlymai

Savanorystės užsienyje galimybės

Savanoriškos veiklos įstatymas

2011 m. rugpjūčio 1 d. įsigaliojo Savanoriškos veiklos įstatymas, Lietuvos Respublikos Seimo priimtas 2011 m. birželio 22 d., Vilniuje vykstant Europos savanoriškos veiklos metų turo renginiams. Pagal įstatymą savanoriui numatomi reikalavimai:

- Savanoriais gali būti vyresni kaip 14 metų Lietuvos Respublikos piliečiai ir Lietuvos Respublikos teritorijoje teisėtai esantys užsieniečiai.
- Asmenys, jaunesni kaip 18 metų, gali dalyvauti savanoriškoje veikloje, jeigu tam neprieštarauja vaiko atstovas pagal įstatymą.
- Savanoriui kvalifikacija nėra būtina, išskyrus tokį savanoriškos veiklos pobūdį, kuris reikalauja specialios kvalifikacijos pagal kitus teisės aktus arba pagal savanoriškos veiklos organizatorių reikalavimus.
- Savanoriui pagal atliekamos veiklos pobūdį gali būti taikomi kiti reikalavimai, nustatyti atskiras sritis reglamentuojančiuose teisės aktuose.

Savanoriškos veiklos įstatymą gali rasti **čia**.

**DAUGIAU APIE
SAVANORYSTĘ
RASI ČIA**

KRAŠTO APSAUGOS TARNYBA

Krašto apsaugos tarnybą galima atlikti keliais būdais. Išskiriami šie tarnybos tipai:

1. Nuolatinė privalomoji pradinė karo tarnyba
2. Profesinė karo tarnyba
3. Savanorių karo tarnyba
4. Jaunesniųjų karininkų vadų mokymai
5. Studijos Lietuvos karo akademijoje

Nuolatinė

krašto apsaugos tarnyba

Nuolatinė privalomoji pradinė karo tarnyba – tai galimybė įgyti pagrindinį karinį parengtumą, siekti karjeros Lietuvos kariuomenėje, atlikti pareigą tėvynei.

Į nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą šaukiami 18–23 metų (įskaitytinai) amžiaus vaikinai, neįgiję pagrindinio karinio parengtumo, neatleisti nuo karo prievolės ir kuriems tarnyba nėra atidėta.

Kasmet (paprastai iki kalendorinių metų sausio 15 d.) yra sudaromi kalendorinių metų karo prievolinkų sąrašai, į kuriuos atsitiktine tvarka, kompiuterinės programos pagalba, stebint visuomenės atstovams įtraukiami karo prievolinkai.

**Šauktinių sąrašai skelbiami puslapyje:
<https://sauktiniai.karys.lt/>**

Tarnybos atidėjimas

Krašto apsaugos tarnyba gali būti atidėta dėl daugybės priežasčių (visą sąrašą galima rasti čia).

Viena iš išimčių yra taikoma aukštųjų mokyklų studentams, siekiantiems įgyti bakalauro, magistro ar daktaro laipsnį. Visą informaciją, aktualią studentams, rasi žemiau.

Visą sąrašą gali rasti čia.

ESI STUDENTAS IR PATEKAI Į ŠAUKIAMŲJŲ SĄRAŠUS?

Ką daryti, jei studijuoji Lietuvoje?

Jei nenori atlikti tarnybos, visiškai nieko nereikia daryti. Tiesiog studijuoji toliau.

- › Tarnyba bus atidėta.
- › Šaukimas bus pratęsimas iki kol Tau sukaks 26 m, bet ne ilgiau nei vienerius metus po studijų baigimo.
- › Po studijų – turėsi vieną galimybę patekti į šaukiamųjų sąrašus.

Jeigu nori atlikti tarnybą tuomet galima:

- › Stabdyti studijas ir atlikti 9 mėnesių tarnybą;
- › Pasirinkti tarnybą **KASP*** (3 metai, apie 30 parų per metus savaitgaliais);
- › Pretenduoti į **JKVM*** (3 metai, savaitgaliais arba per atostogas).

Ką daryti, jei studijuoji užsienyje?

Gauti mokslo pažymą iš mokymosi įstaigos. (Gali būti ir anglų kalba)

Pristatyti pažymą į regioninį karo prievolės ir komplektavimo skyrių (poskyrį). Tai padaryti galima ir elektroniniu būdu.

- › Tarnyba bus atidėta.
- › Šaukimas bus pratęsimas iki kol Tau sukaks 26 m, bet ne ilgiau nei vienerius metus po studijų baigimo.
- › Po studijų – turėsi vieną galimybę patekti į šaukiamųjų sąrašus.

SUSISIEK >>>

🌐 saukiniai@mil.lt

☎ 8 800 12340

Regioninis Karo prievolės ir komplektavimo skyrius

* KASP – Krašto apsaugos savanorių pajėgos

* JKVM – Jaunesniųjų karininkų vadų mokymai

Tarnybos atidėjimas

Pagal Lietuvos kariuomenės vado patvirtintą šaukimo į nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą planą, 2022 metais karo prievolinkai atliks nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą šiuose Lietuvos kariuomenės padaliniuose:

Socialinės garantijos

Sveikatos priežiūra ir socialinis draudimas

Valstybinė pensija

Apgyvendinimas, maitinimas arba maitinimosi išlaidų kompensacija

Kompensacijos

Kitos piniginės išmokos

Kitos socialinės garantijos

IŠMOKOS ŠAUKTINIAMS

Informacija:
www.kam.lt
www.karys.lt

TARNYBĄ PASIRINKUSIEMS SAVO NORU (išmokos didinimas +30 %)

Tarnybos įvertinimas			Iš viso
L. GERAI	197,60 Eur × 9 mėn. = 1778,40	+ 140,6 Eur × 9 mėn. = 1265,40	3043,80 Eur
GERAI	148,20 Eur × 9 mėn. = 1333,80	+ 140,6 Eur × 9 mėn. = 1265,40	2599,20 Eur
PATENKINAMAI	98,80 Eur × 9 mėn. = 889,20	+ 140,6 Eur × 9 mėn. = 1265,40	2154,60 Eur

Į TARNYBĄ PAŠAUKTIEMS IR IŠREIŠKUSIEMS PIRMUMO NORĄ (išmokos didinimas +15 %)

Tarnybos įvertinimas			Iš viso
L. GERAI	174,80 Eur × 9 mėn. = 1573,20	+ 140,6 Eur × 9 mėn. = 1265,40	2838,60 Eur
GERAI	131,10 Eur × 9 mėn. = 1179,90	+ 140,6 Eur × 9 mėn. = 1265,40	2445,30 Eur
PATENKINAMAI	87,40 Eur × 9 mėn. = 786,60	+ 140,6 Eur × 9 mėn. = 1265,40	2052,20 Eur

TARNYBĄ ATLIEKANTIEMS PRIVALOMA TVARKA

Tarnybos įvertinimas			Iš viso
L. GERAI	152,00 Eur × 9 mėn. = 1368,00	+ 140,6 Eur × 9 mėn. = 1265,40	2633,40 Eur
GERAI	114,00 Eur × 9 mėn. = 1026,00	+ 140,6 Eur × 9 mėn. = 1265,40	2291,40 Eur
PATENKINAMAI	76,00 Eur × 9 mėn. = 684,00	+ 140,6 Eur × 9 mėn. = 1265,40	1949,40 Eur

■ Išmoka, mokama atlikus tarnybą

■ Išmoka buitiniams išlaidoms padengti (mokama kas mėnesį)

Krašto apsaugos savanorių pajėgos

Krašto apsaugos savanorių pajėgos (KASP) – Lietuvos kariuomenės dalis, kurios tikslas yra pasiruošti teritorinei krašto gynybai. Kariai savanoriai per pratybas mokosi kovoti mažais koviniais vienetais jiems gerai pažįstamoje aplinkoje, rengti pasalas, greitus apšaudymus, sabotuoti ir pan.

Savanorių karo tarnyba dažniausiai atliekama savaitgaliais, per kuriuos kariai savanoriai palaipsniui mokosi visų su krašto gynyba susijusių dalykų. Karys savanoris vidutiniškai tarnauja nuo 20 iki 50 parų per metus. Už tarnybos dienas, kario pasirinkimu mokamas atlyginimas, atitinkantis kario savanorio civilinį atlyginimą, arba atlyginimas pagal turimą karinį laipsnį. Be to, tarnybos metu suteikiamos visos kariams taikomos socialinės garantijos, apmokamos su tarnyba susijusios išlaidos.

Į savanorių karo tarnybą gali būti priimami Lietuvos Respublikos piliečiai nuo 18 iki 60 metų amžiaus. Kario savanorio tarnybos sutartis sudaroma ne ilgesniam kaip 4 kalendorinių metų laikotarpiui. Asmuo, sudaręs sutartį, prisiekia Lietuvos valstybei. Sutarčiai pasibaigus ji gali būti pratęsiama.

Jei nori prisijungti prie KASP, kreipkis į Karo prievolės ir komplektavimo tarnybos regioninį padalinį arba užpildyk kandidato anketą.

Alternatyvi krašto apsaugos tarnyba

Dėl religinių ar pacifistinių įsitikinimų su ginklu negalintys tarnauti karo prievolinkai gali teikti prašymą atlikti alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą. Tokiu atveju, karo prievolinkas nustatyta tvarka turi Karo prievolės ir komplektavimo tarnybos regioniniam padaliniui pateikti prašymą atlikti alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą.

Alternatyvi krašto apsaugos tarnyba atliekama valstybės ar savivaldybių įstaigose. Tai yra visuomenei naudingas darbas, trunkantis 10 mėnesių. Prašymus nagrinėja specialioji komisija, sudaryta iš asociacijų, tradicinių religinių bendruomenių ir aukštųjų mokyklų atstovų.

Karo prievolinkai turi pateikti prašymą atlikti alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą.

Prašymą sudaro:

Asmens kodas, vardas, pavardė

Gimimo data

Ryšių duomenys (tel. nr., el. paštas, gyvenamosios vietos adresas)

Šaukimo į privalomąją karo tarnybą duomenys

Duomenys apie atleidimą nuo karo prievolės, privalomosios karo tarnybos atidėjimą ir išbraukimą iš karinės įskaitos

Duomenys, kuriais pagrindžiamos aplinkybės, dėl kurių asmuo negali atlikti karo tarnybos

Duomenys apie sprendimą dėl alternatyviosios krašto apsaugos tarnybos atlikimo

Asmens parašas

FINANSINIŲ RAŠTINGUMAS

Tampant jaunu suaugusiųjų finansų tema tampa ypač aktuali – kaip gyventi taip, kad galėtum sumokėti už būstą, maistą, pramogas ir dar atsidėti pinigų nenumatysiems atvejams?

Sakoma, kad pinigai nesuteikia laimės, bet tinkamai suplanuoti finansai jos tikrai neatims. Pastaraisiais metais labai daug girdime apie finansinį raštingumą, žinoma, ne veltui: tai svarbus įgūdis, leidžiantis gyventi be galvos skausmo ir nuolatinės baimės mėnesio gale likti su tusčia pinigine.

Finansų planavimas

Planuojant biudžetą, svarbiausia tiksliai nurodyti savo pajamas ir išlaidas. Prieš jį susikuriant svarbu išsiaiškinti, kam tiksliai paskutinius kelis mėnesius arba bent mėnesį pinigų. Pavyzdžiui, gal kasdien pirksi kavą kavinėse, turi keletą prenumeratų, kurių net nenaudoji ar perki impulsyviai? Kai kuriems išlaidų peržiūra nėra pats maloniausias užsiėmimas, tačiau tai būtina, norint turėti daugiau pinigų net ir neuždirbant daugiau.

Keli žingsniai, kurie yra būtini planuojant biudžetą:

- 1.** Kurį laiką, bet ne trumpiau nei 1 mėnesį tiesiog žymėk savo pajamas ir išlaidas.
- 2.** Peržiūrėk, kam išleidi daugiausiai pinigų. Įvertink, ar pavyktų dalį pajamų atidėti taupymui, kurias išlaidas galėtum sumažinti.
- 3.** Pradėk planuoti išlaidas. Apskačiuok, kiek kiekvieną mėnesį reikės išleisti maistui, būstui, transportui, kiek pinigų gali skirti pramogoms, ir stenkis neviršyti numatytos sumos.
- 4.** Įtrauk taupymą į būtinąsias išlaidas. Išlaidas planuok taip, kad bent 10 proc. visų pajamų galėtum skirti taupymui.

Planuojant biudžetą svarbu atkreipti dėmesį ir į tavo turimas nuolaidas. Dažnai moksleiviai ir studentai, pateikę moksleivio/studento pažymėjimą, gauna nemažai nuolaidų, pavyzdžiui, yra taikomos nuolaidos viešojo transporto bilietams. Tai galėtų sutaupyti tau pinigų, kuriuos galėtum panaudoti kitoms reikmėms.

50 / 30 / 20 taisyklė

Taisyklė yra universali ir tinka bet kokias pajamas gaunantiems asmenims.

50 %

gaunamų pajamų žmogus turėtų išleisti būtinosioms išlaidoms – būstui, maistui, transportui ir mokesčiams už paslaugas.

30 %

turėtų atitekti kintančioms išlaidoms – laisvalaikiui, kultūros renginiams, drabužiams, avalynei, nenumatytiems pirkiniams.

20 %

turėtų būti skirta taupyti ir investuoti. Šiai kategorijai priklauso taupymas ilgalaikiams tikslams ir investicijos į save – kursai, renginiai, mokymai. Visa tai yra investicija į galbūt didesnes pajamas ateityje.

Taigi, jei tavo pajamos siekia 1000 eurų per mėnesį, rekomenduojama 500 eurų skirti būtinosioms išlaidoms, 300 eurų – laisvalaikiui ir maloniems pirkiniams, o likusius 200 eurų taupyti ir investuoti. Jei esi išsikėlęs taupymo tikslą, siūlome gavus pajamas skirtus taupymui pinigus atsidėti pirmiausiai. Taip tau pavyks efektyviau siekti savo taupymo tikslų.

Nutinka ir taip, kad planuoti nepavyksta. Ką daryti tokiu atveju?

Daugelis apytiksliai žino, kiek gauna ir kiek išleidžia, bet nuosekliai planuoti savo biudžetą ir laikytis plano pavyksta tikrai ne visiems. Tokiu atveju patariame:

Sudaryk periodinio pervedimo sutartį, pagal kurią iš sąskaitos, į kurią pervedamas darbo užmokestis, pajamų gavimo dieną į atskirą sąskaitą ar indėlį būtų pervedama norima sutaupyti suma;

taupymui atidėjus dalį pajamų, iš turimų pinigų atimk sumą, skirtą būtinoms išlaidoms (paskoloms, mokesčiams už būstą, sveikatos priežiūrai ir pan.);

likusius pinigus padalyk į tiek lygių dalių, kiek liko savaitių iki tol, kol vėl gausi pajamų (po vieną dalį kiekvienai savaitei);

stenkis visą savaitę išgyventi iš tam skirtų pinigų;

jei pinigų mėnesio gale liko, juos atsidėk. Tai tavo kišenpinigiai, kuriuos gali leisti kada nori ir kur nori.

Pirmoji banko sąskaita

Ir nepilnamečiams galima atidaryti banko sąskaitą. Iki 14 metų banko sąskaitą tvarko tėvai, įtėviai arba globėjai.

Nuo 14 iki 18 metų gali savarankiškai atidaryti ir tvarkyti banko sąskaitą, jei bankui pateikiamas tėvų, įtėvių ar globėjų raštiškas susitikimas, kad tu gali savarankiškai tvarkyti banko sąskaitą ir disponuoti joje esančiomis lėšomis.

Daugiau informacijos apie banko sąskaitas ir sąlygas rasi bet kuriame banko skyriuje.

Atsakingas skolinimasis

Kartais nutinka taip, kad nors ir planuojiesi biudžetą, lėšų nepakanka. Gal norisi nusipirkti naują kompiuterį ar telefoną, o gal tiesiog gyventi komfortiškiau. Tuomet turi galimybę imti paskolą, bet žinok – skolintis reikia atsakingai!

Labai svarbu įsivertinti, ar galėsi gražinti pasiimtą kreditą.

Prieš imant kreditą galima pasitreniruoti – keletą mėnesių pabandyk atsidėti taupymui tiek pinigų, kiek tau kas mėnesį reikėtų mokėti pasiėmus paskolą.

Atsakyk sau į šiuos klausimus:

Ar paskutinius 6 mėnesius gavau nuolatinį atlyginimą?

Ar sumokėjus paskolos įmokas man liktų daugiau nei 60 proc. mano pajamų?

Jeigu į klausimus atsakei neigiamai,

susimąstyk, ar tau tikrai reikia kredito. Žmonės neretai pervertina savo finansinius pajėgumus ir patenka į finansinių problemų liūną.

Jeigu į klausimus atsakei teigiamai,

svarbu žinoti visas kredito sąlygas. Išsiaiškink, per kiek laiko tau reikės grąžinti kreditą, kokios bus taikomos kredito pasiėmimo, grąžinimo sąlygos, palūkanos (kaina, mokama už paskolintus pinigus). Jei matai, kad sandoris tau nepalankus – paskolos neimk. Gal visgi pavyks susitaupyti norimam daiktui ar paslaugai?

Taip pat neretai paskolų ėmimas, ypač greitųjų kreditų, yra impulsyvus. Pavyzdžiui, žmogus nori naujo telefono čia ir dabar, greičiausiai būdas jį įsigyti – pasiimti greitąjį kreditą (jį palūkanos dažnai būna labai didelės, tai reiškia, kad už pasiskolintus pinigus reikės sumokėti brangiau) ar pirkti išsimokėtinai. Tačiau galbūt susidėliojus biudžetą ir atsidėjus atitinkamą sumą telefonui jau po kelių mėnesių galėsi jį įsigyti neimant kredito?

Užsidirbk savarankiškai

Jeigu nusprendei užsidirbti savarankiškai, reiškia, pradedi užsiimti individualia veikla. Pirmiausia reikia turėti omeny, kad individuali veikla gali būti vykdoma dviem būdais: individuali veikla pagal pažymą arba verslo liudijimas.

Didelio skirtumo tarp šių dviejų individualios veiklos rūšių nėra, o kad tau būtų paprasčiau suprasti, pateikiame lentelę su individualios veiklos pagal pažymą ir individualios veiklos pagal verslo liudijimą palyginimu.

Kaip greitai galima pradėti?

Pagal pažymą

Galima pradėti vykdyti nuo teisingai užpildyto prašymo (REG812) pateikimo dienos

Pagal verslo liudijimą

Išduodamas ne vėliau kaip per 4 darbo dienas

Pagal pažymą

Galimos vykdyti veiklos

Galima vykdyti bet kokią įstatymų nedraudžiamą veiklą, išskyrus veiklą, kurią galima vykdyti tik sudarius darbo sutartį ar įsteigus įmonę

Pagal verslo liudijimą

Ribotas veiklų sąrašas

Pagal pažymą

Trukmė

Neterminuota

Pagal verslo liudijimą

Trukmė nurodoma prašyme (maksimali: 1 kalendoriniai metai; minimali: prekybai – 1 diena, paslaugoms bei gamybai – 5 pasirinktos dienos). Verslo liudijimą galima pratęsti.

Pagal pažymą

Mokesčiai

15 proc. – kreditas

Privalomojo sveikatos draudimo (PSD) įmokas ir valstybinio socialinio draudimo (VSD) įmokas administruoja Sodra

Pagal verslo liudijimą

Fiksuotas, skaičiuojamas už dienas

Privalomojo sveikatos draudimo (PSD) įmokas ir valstybinio socialinio draudimo (VSD) įmokas administruoja Sodra

Pagrindiniai apribojimai

Pagal pažymą

Galimos visos veiklos, išskyrus tas, kurioms vykdyti būtina steigti įmonę

Pagal verslo liudijimą

- iš veiklos su verslo liudijimu gautomis pajamomis laikomos per metus gautos pajamos, neviršijančios 45000 Eur.;
- iš veiklos su verslo liudijimu gautomis pajamomis nelaikomos pajamos, gautos iš tą pačią veiklą vykdančio juridinio asmens;
- įsigijus kelių rūšių (paslaugų ir /ar gamybos, ir / ar prekybos) verslo liudijimus, gautomis pajamomis laikomos per metus iš įmonių, nevykdančių tos pačios veiklos, ir /ar įsigijus prekybos verslo liudijimą iš individualią prekybą vykdančių gyventojų gautos pajamos, neviršijančios 4 500 Eur sumą;
- įsigijus prekybos verslo liudijimą, gautomis pajamomis laikomos per metus iš įmonių ir / ar kitų prekybos individualią veiklą vykdančių gyventojų gautos pajamos, neviršijančios 4 500 Eur sumą.

Asmenys, galintys dalyvauti veikloje

Pagal pažymą

- įregistravęs veiklą gyventojas;
- įdarbinti asmenys;
- paslaugas pagal paslaugų sutartį teikiantys asmenys;
- keli asmenys sudarę jungtinės veiklos (partnerystės sutartį).

Pagal verslo liudijimą

Verslo liudijimą įsigijęs gyventojas ir tik vienas iš šių šeimos narių: sutuoktinis, tėvas, motina, vaikas nuo 14 metų, globojamasis, globėjas (rūpintojas).

Apskaita

Pagal pažymą

Pagal verslo
liudijimą

„Pradedančiojo paketas“ (apskaitos dokumentai)

„Pradedančiojo paketas“ (apskaitos dokumentai)

Nutraukimas

Pagal pažymą

Pagal verslo
liudijimą

Nutraukiama pagal pateiktą prašymą

Nutraukiama pagal pateiktą prašymą

Valstybinės mokesčių inspekcijos informacija

Pajamų deklaravimas

Kasmet iki gegužės pirmų dienų Valstybinei mokesčių inspekcijai (VMI) reikia pateikti pajamų deklaraciją. Net ir suaugusiems baisu ją pildyti, bet galime patikinti – atnaujinus elektroninio deklaravimo sistemą (EDS) mokesčių deklaravimas tapo daug paprastesnis! Tačiau, žinoma, ten vartojamos savokos gali būti aiškios tikrai ne kiekvienam, tad šiek tiek tave supažindinsime su tuo.

Deklaruoti pajamas reikia šioje svetainėje: <https://deklaravimas.vmi.lt/>. Prisijungti prie jos galima naudojantis išorines sistemas, t.y. bankus, Lietuvos kredito uniją ar elektroninius valdžios vartus, su VMI suteiktais prisijungimo duomenimis arba su el. parašu.

VMI sukūrė vaizdo įrašą, kurio dėka galėsi sėkmingai pateikti deklaraciją. Jį gali peržiūrėti čia: <https://www.youtube.com/watch?v=wF78GkPaPzc>

Pensijų kaupimas

Dabar gali atrodyti, kad Tavo pensijinis amžius dar toli ir dėl to tau gali kilti klausimas - kodėl rūpintis dabar? Kviečiame pažvelgti į pensijų kaupimą iš šiek tiek kitos prizmės. Gali būti taip, jog pensijinio amžio sulauksime 65-erių metų, bet gali būti ir taip, kad tai atsitiks dar vėliau. Bet gal tu nori išeit į pensiją nesulaukus pensijinio amžiaus? Gal 50-ties ar 40-ties? Tam reikalingas pensijų kaupimas – ne tik apsirūpint senatvėje, bet ir pačiam nuspręsti, kada ateis Tavo pensijinis amžius.

Lietuvoje pensijų kaupimo sistema susideda iš trijų pakopų.

I pakopa

Čia kalba eina apie SoDrą. Iš tikrųjų, kad ir kaip bebūtų liūdna, šioje pakopoje neatsisedi nieko sau į ateitį - sumoki mokesčius, iš kurių mokamos pensijos dabartiniams senjorams. Kiekvienas dirbantis tą daro dabar šiandienos senjorams, o kai Tu būsi senjoras, tavo pensija rūpinsis jaunesnioji karta.

II pakopa

Šioje pakopoje pensijai atsidedi pats ir pinigus kaupi investiciniuose fonduose. Pradėjus kaupti II pakopoje, turėsi kaupti iki pat pensijinio amžiaus. Atsidėjus maksimalią sumą, t. y. tris procentus nuo atlyginimo ant popieriaus, gausi papildomą valstybės paskatą - dar papildomus 1,5 proc.

Pateikiame tau pavyzdį: tarkime, Tavo atlyginimas siekia 1000 eurų ant popieriaus, kas reiškia, kad į rankas gausi apie 700 eur. Kaip minėjome, atlyginimas į rankas neturi jokios įtakos, tai reiškia, kad vietoj 21 euro gausi 30 eurų. Ir dar nepaskaičiavome valstybės paskatos, kuri yra 15 eurų. Nors atrodo, kad tai yra nedaug, bet per 10 metų vietoj to, kad sukauptum 2520 eur. sukaupsi 5400 eur!

Kaupdamas II pakopoje įdarbini savo pinigus, kurie su laiku auga. Reikia turėti omeny, kad sukaupus pinigus, negalėsi jų visų gauti iš karto – lėšos bus mokamos kiekvieną mėnesį, taip pat pinigus iš II pakopos galėsi pradėti gauti tik tada, kada pasieksi pensijinį amžių, kuris šiuo metu Lietuvoje siekia 65 metus.

III pakopa

Tai pakopa, turinti daugiausiai pasirinkimo. Kaupdamas pensijai sava-rankiškai pats nusprendi, kiek tau pinigų skirti ir kaip dažnai kaupti, taip pat esant poreikiui gali laikinai susistabdyti kaupimą. Visos sukauptos čia lėšos yra paveldimos. Valstybė kaupimui III pakopoje suteikia gyventojų pajamų mokesčio lengvatą (iki 20 proc. nuo įmokų), kuri gali siekti iki 300 eurų per metus.

LIŠSILVALAVINIIMAS

Neabejojame, kad rinktis tolimesnį karjeros kelią yra sunku. Dažnai jaunam žmogui kyla dvejonių, ką rinktis – universitetą, profesinę mokyklą ar kolegiją?

Žemiau pateikiame pagrindinius ugdymo įstaigų skirtumus.

Trukmė

Profesinis mokymas

Mokyklinė forma: dažniausiai 1–2 metai.
Pameistrystės mokymo organizavimo forma: dažniausiai 1–2 metai.

Koleginės studijos

Nuolatinė forma: dažniausiai 3 metai.
Ištęstinė forma: dažniausiai 4 metai.

Universitetinės studijos

Nuolatinė forma: dažniausiai 4 metai. Ištęstinė forma: dažniausiai 5 metai.

Mokymosi paskirtis

Profesinis mokymas

Profesinio mokymo programos skiriamos darbo rinkos poreikius atitinkančioms, aktualioms kvalifikacijoms įgyti.

Koleginės studijos

Studijų programa orientuota į kompetencijų, reikalingų konkrečiam darbui, įgijimą.

Universitetinės studijos

Studijų programa orientuota į platų teorinį pasirengimą ir aukščiausio lygio profesinius gebėjimus.

Įgyjama kvalifikacija

Profesinis mokymas

Kvalifikacija

Koleginės studijos

Profesinio bakalauro laipsnis.

Universitetinės studijos

Bakalauro laipsnis.

Studijų pakopos

Profesinis mokymas

Koleginės studijos

Universitetinės studijos

Profesinis mokymas

Koleginės studijos

Universitetinės studijos

–

Profesinis bakalauras.

Bakalauras, magistrantūra, doktorantūra.

Galimybė tęsti studijas aukštesnėje pakopoje

Yra galimybė, jei kartu su profesinio mokymo programa mokytasi ir pagal vidurinio ugdymo programą, įgytas vidurinis išsilavinimas (brandos atestatas) ir išlaikyti visi stoti į universitetus ar kolegijas reikalingi valstybiniai brandos egzaminai. Baigusiesiems profesinio mokymo įstaigą su pagyrimu arba turintiesiems ne mažesnę nei vienu metų darbo pagal įgytą kvalifikaciją stažą stojant į tos pačios srities studijas kolegijoje pridedamas papildomas 1 balas. Stojant į informatikos, inžinerijos, technologijų, žemės ūkio mokslų studijų programas universitetuose ir kolegijose, trečiojo dalyko brandos egzaminą arba metinį pažymį gali pakeisti kvalifikacijos egzamino, teorijos ir praktikos darbo įvertinimo balų aritmetinis vidurkis arba kompetencijų teorinės ir praktinės dalies įvertinimo balų aritmetinis vidurkis.

Baigus kolegiją galima tęsti studijas universitetų magistrantūroje. Priklausomai nuo studijuotos ir pasirinktos studijų krypties, gali būti taikomi papildomi reikalavimai.

Galima stoti į magistrantūrą. Priklausomai nuo studijuotos ir pasirinktos studijų krypties, gali būti taikomi papildomi reikalavimai.

Praktika

Profesinis mokymas

Praktinis mokymas sudaro ne mažiau kaip du trečdalius mokymo programos. Baigiamasis modulis, skirtas praktiniams įgūdžiams įtvirtinti, įgyvendinamas realioje darbo vietoje: įmonėje, pas meistrą, verslininką, ūkininką.

Koleginės studijos

Praktinis rengimas sudaro ne mažiau kaip trečdalį studijų programos. Praktikos apimtis – ne mažiau kaip 30 kreditų.

Universitetinės studijos

Praktika – ne mažiau kaip 15 kreditų.

Stipendijos

Profesinis mokymas

Mokymosi stipendija už mokymosi pažangą ir mokymosi pasiekimus.

Vienkartinė mokymosi stipendija per metus už aktyvią veiklą.

Socialinė stipendija mokiniams, kurių šeima socialiai remtina arba augina tris ir daugiau vaikų, taip pat mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių.

Kita materialinė parama pasunkėjus materialinei būklei dėl ligos, artimųjų mirties, turto netekimo.

Koleginės ir universitetinės studijos

Skatinamosios stipendijos už gerus studijų rezultatus. Jų dydį ir skyrimo tvarką nustato pačios aukštosios mokyklos.

Socialinės stipendijos tiems, kurių šeimos pajamos mažos (yra socialiai remtini), našlaičiams ir neįgaliesiems.

Studentai, turintys negalią, be socialinių stipendijų, dar gali gauti ir 3 tikslines išmokas: tikslinę išmoką; tikslinę išmoką specialiesiems poreikiams tenkinti; tikslinę išmoką studijų išlaidoms iš dalies kompensuoti.

Specialias stipendijas skiria įvairios organizacijos, darbdaviai, pačios aukštosios mokyklos.

Tarptautiniai mainai

Profesinis mokymas

Galima atlikti praktinį mokymą pagal tarptautinių mainų programas.

Koleginės ir universitetinės studijos

Galima studijuoti, atlikti praktiką užsienio aukštosiose mokyklose pagal tarptautinių mainų programas.

Jeigu tau kyla daug klausimų – nesijaudink. Peržvelgsime mokymąsi šiose ugdymo įstaigose atskirai ir kartu su Švietimo, mokslo ir sporto ministerija padėsime tau rasti atsakymus į rūpimus klausimus.

Profesinis mokymas

Kas gali mokytis profesinio mokymo įstaigose?

Mokytis pagal profesinio mokymo programas priimami mokiniai, neįgiję pagrindinio išsilavinimo, turintys pagrindinį išsilavinimą (baigę 10 klasių (II gimnazijos klasę) arba įgiję vidurinį išsilavinimą. Mokantis profesijos, kartu galima mokytis ir pagal bendrojo ugdymo programas. Profesinio mokymo įstaigoje galima įgyti ir kvalifikaciją, ir vidurinį bei atskirais atvejais ir pagrindinį išsilavinimą. Pirmą kartą mokantis pagal profesinio mokymo programą, mokymąsi finansuoja valstybė. Po to taip pat valstybės lėšomis galima baigti vieną tęstinio profesinio mokymo programą.

Profesinio mokymo įstaigose galima įgyti įvairiausias kvalifikacijas, įskaitant architektūros ir statybos, gamybos ir perdirbimo, inžinerijos, kompiuterijos, meno, paslaugų asmenims, saugos paslaugų, socialinių paslaugų, sveikatos priežiūros, transporto paslaugų, verslo ir administravimo, žemės ūkio, miškininkystės, žuvininkystės ir kitų sričių.

Kokiu būdu vyksta priėmimas į profesinio mokymo įstaigas?

Priėmimas į profesinio mokymo įstaigas vyksta internetu. Bendrąjį priėmimą į profesinio mokymo įstaigas organizuoja LAMA BPO, visą tau reikiamą informaciją, susijusią su priėmimu, gali rasti interneto svetainėje profesinis.lamabpo.lt. Jei tau prireiks pagalbos registruojantis, ją galės suteikti LAMA BPO arba profesinio mokymo įstaigos.

Kokios yra priėmimo į profesinio mokymo įstaigas sąlygos?

Stojant į profesinio mokymo įstaigą, stojimo balą sudaro dalykų metinių įvertinimų ir brandos egzaminų įvertinimų aritmetinis vidurkis. Stojamųjų egzaminų laikyti nereikia. Vis tik yra programų, į kurias stojant reikia išlaikyti testą (apie tokį testą, jei jis taikomas, informacija skelbiama profesinio mokymo įstaigos interneto svetainėje) ir LAMA BPO informacinėje sistemoje teikti prašymą.

Ar mokydamasis profesinio mokymo įstaigoje gali gauti stipendiją?

Taip, besimokantieji profesinio mokymo įstaigose gali gauti mokymosi ir socialines stipendijas bei kitą materialinę paramą.

Mokymosi stipendija gali būti skiriama už mokymosi pažangą ir mokymosi pasiekimus. Ji yra mokama kas mėnesį ir jos dydis gali siekti nuo 21 euro (0,5 BSI) iki 126 eurų (3 BSI).

Mokiniai taip pat gali būti skatinami už aktyvią veiklą: dalyvavimą įvairiose veiklose (socialinėje-pilietinėje, savanoriškoje ir nevyriausybinių organizacijų, kultūrinėje, sportinėje ir kt.), profesinio meistriškumo konkursuose, dalykinėse olimpiadose bei konkursuose. Kartą per metus už dalyvavimą šiose veiklose mokinyms gali gauti vienkartinę mokymosi stipendiją, kurios dydis siekia nuo 21 euro (0,5 BSI) iki 210 eurų (5 BSI).

Socialinė stipendija gali būti skiriama mokiniams, turintiems teisę gauti socialinę pašalpą arba esantiems iš šeimos, auginančios tris ir daugiau vaikų. Ją taip pat gali gauti mokiniai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, išskyrus tuos, kuriems skiriamas maitinimas ir kita materialinė parama. Socialinė stipendija mokama kas mėnesį ir siekia 126 eurus (3 BSI).

Kita materialinė parama – iki 126 eurų (3 BSI) – gali būti teikiama mokiniams, kurių materialinė būklė yra sunki dėl jų pačių ir artimųjų ligos ar mirties, stichinės nelaimės ar turto netekimo.

Ar profesinio mokymo įstaigos teikia galimybę dalyvauti mainų programoje?

Taip, profesinio mokymo įstaigų mokiniai dalį profesinio mokymo programos gali mokytis, taip pat atlikti praktiką užsienio šalyse.

Kur galiu apsigyventi, mokydamasis profesinio mokymo įstaigoje?

Dauguma profesinio mokymo įstaigų suteikia mokiniams galimybę gyventi bendrabutyje – apie tai daugiau informacijos rasi tave dominančios profesinio mokymo įstaigos interneto svetainėje.

Ar baigęs profesinio mokymosi įstaigą galėsiu mokslus tęsti aukštojoje mokykloje?

Taip, profesinio mokymo įstaigų absolventai gali toliau mokytis universitetuose ir kolegijose. Mokiniai, kurie profesinio mokymo įstaigą baigia su pagyrimu, stodami į aukštąją mokyklą gauna papildomą balą. Stojantiesiems į kolegijas papildomas balas skiriamas už vienų metų darbo stažą pagal profesinio mokymo įstaigoje įgytą kvalifikaciją.

Aukštosios mokyklos

Kaip skaičiuojamas konkursinis balas?

Konkursinis balas yra skaičiuojamas pagal keturių mokomųjų dalykų rezultatus, išskyrus menų, sporto ir teologijos studijas. Mokomųjų dalykų sąrašas priklauso nuo studijų programos: skirtingų dalykų įvertinimai turi skirtingą svorį. Skaičiuojant konkursinį balą, imami brandos egzaminų arba metinių įvertinimų rezultatai – bendrojo priėmimo sistema parenka stojančiajam palankiausią dalyko įvertinimo variantą.

- Stojantiesiems į menus, išskyrus architektūros ir kraštovaizdžio architektūros studijų kryptis, konkursinis balas skaičiuojamas tik iš stojamojo egzamino.
- Stojant į sporto ir sporto pedagogikos studijų programas vietoje pagrindinio dalyko imami sporto pasiekimai. Už sporto pasiekimus skiriama 0,4 konkursinio balo, o kitiems trims dalykams – po 0,2 balo.
- Stojant į teologiją vietoje pagrindinio dalyko imamas stojamojo egzamino įvertinimas. • Stojantiesiems į pedagogines studijas privalomas motyvacijos vertinimas.
- Stojantieji į orlaivių pilotavimo studijų programą privalo išlaikyti specialų testą.

Koks dalykas imamas kaip trečiasis, skaičiuojant konkursinį balą?

Tai gali būti bet kuris su kitais konkursiniais dalykais nesutampantis brandos atestato dalykas. Jei turėsi kelis tokių dalykų įvertinimus, konkursinis balas priėmimo sistemoje automatiškai bus skaičiuojamas pagal tau palankiausią variantą.

Kas bus įrašoma vietoj dalyko, kurio brandos egzamino nelaikiau?

Jei nesi laikęs antrojo ar trečiojo konkursinio dalyko valstybinio brandos egzamino, vietoj šio įvertinimo gali būti imamas metinis pažymys arba mokyklinio brandos egzamino įvertinimas, tačiau jis bus atitinkamai perskaiciuojamas ir jo svoris bus mažesnis. Atkreipk dėmesį, kad į konkursinį balą negali būti įskaičiuojami pagrindinio dalyko ir lietuvių kalbos ir literatūros metinių pažymių įvertinimai!

Už ką galiu gauti papildomų balų?

Skaičiuojant konkursinį balą, papildomi balai pridedami už:

- pasiekimus nacionalinėse ir tarptautinėse olimpiadose;
- profesinio mokymo įstaigos baigimą su pagyrimu arba vienu metų darbo stažą;
- brandos darbą, įvertintą ne mažiau nei 9;
- ilgalaikę savanorystę;
- bazinius karinius mokymus arba privalomąją karo tarnybą.

Jeį laikiau tarptautinį užsienio kalbos egzaminą, ar jis gali pakeisti užsienio kalbos valstybinį brandos egzaminą, stojant į aukštąją mokyklą?

Taip, tarptautinių užsienio kalbų egzaminų rezultatai įskaitomi stojant į Lietuvos aukštąsias mokyklas ir pretenduojant į valstybės finansuojamą vietą. Pildant prašymą dalyvauti bendrajame priėmime, reikia nurodyti tarptautinio egzamino pavadinimą ir pridėti išlaikymo sertifikato skenuotą kopiją. Jei stojantysis pasirenka laikyti valstybinį užsienio kalbos egzaminą, tačiau stojimo prašyme pateikia ir informaciją apie anksčiau išlaikytą tarptautinį tos kalbos egzaminą, konkursinis balas bus skaičiuojamas pagal stojančiajam palankesnę įvertinimą.

Kaip žinoti, ar man reikia laikyti stojamąjį egzaminą?

Pildant stojimo prašymą LAMA BPO informacinėje sistemoje ir pasirinkus studijų programą, kuriai privalomi stojamieji egzaminai, tau bus pranešama, koks stojamasis egzaminas reikalingas ir kada jis vyks. Ar stojant reikia laikyti stojamuosius egzaminus, taip pat galima sužinoti pasirinktos aukštosios mokyklos interneto svetainėje.

Su koku mažiausiu balu galiu įstoti į aukštąją mokyklą?

Šiomet norint pretenduoti į valstybės finansuojamą vietą universitetuose, reikia surinkti bent 5,4, kolegijose – bent 4,3 konkursinio balo. Minimalų balą stojant į valstybės nefinansuojamas vietas nustato pačios aukštosios mokyklos, tad jį geriau pasitikrinti konkrečios aukštosios mokyklos interneto svetainėje.

Ar galiu gauti valstybės finansavimą iššęstinėms studijoms?

Taip, valstybės finansavimą galima gauti tiek stojant į nuolatinės, tiek į iššęstinės formos studijas. Nuolatinės formos studijos universitetuose dažniausiai trunka ketverius metus, kolegijose – dažniausiai trejus metus. Iššęstinės formos studijos yra ne tokios intensyvios, jos gali trukti iki pusantro karto ilgiau nei nuolatinės.

Ar yra papildomų reikalavimų, stojant į valstybės finansuojamą vietą aukštojoje mokykloje?

Taip, minimalus konkursinis balas yra tik viena iš sąlygų, norint patekti į valstybės finansuojamą vietą aukštojoje mokykloje. Taip pat reikia būti išlaikius bent tris valstybinius brandos egzaminus: lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos ir vieną laisvai pasirenkamą; minimali egzaminų išlaikymo riba – 16 balų. Stojant į valstybės finansuojamas vietas aukštosiose mokyklose taip pat bus atsižvelgiama į mokomųjų dalykų metinių įvertinimų vidurkį. Į universitetus bus priimami stojantieji, kurių penkių privalomų mokytis dalykų įvertinimų vidurkis bus ne mažesnis negu 7, į kolegijas – ne mažesnis negu 6. Stojant į valstybės nefinansuojamas studijų vietas, gali būti priimami išlaikiusieji bent vieną valstybinį brandos egzaminą.

Stipendijos

Kaip jau ir prieš tai minėjome, svarbu turėti stabilų pajamų šaltinį. Jei tokio neturi, valstybė tau skuba į pagalbą ir aukštosios mokyklos tau gali suteikti stipendijas!

Stipendijų rūšys

Skatinamosios stipendijos

Geriausiai besimokantys studentai gali gauti skatinamąsias stipendijas. Skatinamųjų stipendijų dydį ir tai, kiek studentų ir už kokius pasiekimus jas gaus, nustato kiekviena aukštoji mokykla.

Socialinės stipendijos

Socialines stipendijas gali gauti visų Lietuvos aukštųjų mokyklų studentai: studijuojantys valstybinėse ir nevalstybinėse aukštosiose mokyklose, gaunantys valstybės finansavimą ir už studijas mokantys savo lėšomis. Socialinės stipendijos mokamos socialiai remtiniams studentams, taip pat turintiems negalią bei našlaičiams.

Finansinė parama neįgaliesiems.

Studentams, kuriems yra nustatytas 45 ar mažesnis darbingumo lygis arba sunkus ar vidutinis neįgalumo lygis, mokamos keturios išmokos:

- tikslinė išmoka – 168 Eur (4 BSI) per mėnesį;

Tikslinės stipendijos

Prioritetinių studijų kryptčių studentams papildomai gali būti mokamos tikslinės stipendijos. Pavyzdžiui, nuo šių metų tokią paramą valstybė teiks įstojusiems į prioritetinių specializacijų pedagogikos studijų vietas.

Parama studijoms geriausiose pasaulio aukštosiose mokyklose.

Lietuvos studentai, įstoję į geriausias pasaulio aukštąsias mokyklas ir norintys po studijų baigimo dirbti Lietuvoje, gali gauti paramą studijų kainai ir pragyvenimo išlaidoms. Daugiau informacijos apie tai galima rasti Valstybinio studijų fondo interneto svetainėje vsf.lrv.lt.

- socialinė stipendija – 273 Eur (6,5 BSI) per mėnesį;
- tikslinė išmoka specialiesiems poreikiams tenkinti – 97,44 Eur (2,32 BSI) per mėnesį;
- tikslinė išmoka studijų išlaidoms iš dalies kompensuoti – 121,6 Eur per semestrą.

Persikvalifikavimas ir norimos profesijos įgijimas

Jei šiuo metu esi bedarbis arba nori keisti savo karjerą ir jos perspektyvas, turi galimybę persikvalifikuoti įgyti norimą profesiją. Užimtumo tarnyba (UŽT) siūlo tokią galimybę, su kuria kartu gali užtikrinti ir valstybės paramą. Tad jei jauti, kad norisi pokyčių, nedvejok ir skaityk toliau!

Norimos profesijos įgijimas skirstomas į du tipus – profesinį mokymą bedarbiams ir profesinį mokymą dirbantiems žmonėms.

Profesinis mokymas bedarbiams

Kokias išlaidas finansuoja Užimtumo tarnyba?

Profesinio mokymo paslaugų išlaidas:

Mokymo paslaugoms apmokėti Užimtumo tarnybos skiriama lėšų suma negali viršyti:

- 5 MMA (arba 3560,0 Eur) dydžio kvalifikacijai įgyti;
- 2,5 MMA (arba 1825,0 Eur) dydžio kvalifikacijai tobulinti ar kompetencijai įgyti (kai mokymo programos trukmė nuo 51 val. ir daugiau);
- 1,2 MMA (876,0 Eur) dydžio kvalifikacijai tobulinti ar kompetencijai įgyti (kai mokymo programos trukmė iki 50 val. trukmės).

Mokymo stipendiją

(0,5 MMA arba 365,0 Eur)

Kelionės išlaidas iki artimiausio profesinio mokymo teikėjo ir atgal

Kai asmens gyvenamoji vieta yra ne toje pačioje gyvenamojoje vietovėje, kurioje mokymo teikėjas teikia paslaugas.

Apgyvandinimo išlaidas

Kai asmens gyvenamoji vieta yra ne toje pačioje gyvenamojoje vietovėje, kurioje mokymo teikėjas teikia paslaugas.

Privalomojo sveikatos tikrinimo ir skiepavimo nuo užkrečiamųjų ligų išlaidas

Kai dėl mokymo teikėjo vietos savivaldybėje Lietuvos Respublikos Vyriausybės paskelbtos ekstremaliosios situacijos ir karantino sustabdoma bedarbio profesinio mokymo teikėjo veikla, asmeniui mokama 0,4 MMA (292,0 Eur) dydžio stipendija.

Kokie įsipareigojimai?

Užimtumo tarnyba su asmeniu sudaro trišalę arba dvišalę sutartį.

Trišalėje sutartyje numatoma, kad Užimtumo tarnyba finansuos profesinį mokymą, busimas darbdavys po mokymo įdarbins asmenį pagal įgytą kvalifikaciją ar kompetenciją ne trumpiau kaip 6 mėnesių laikotarpiui, o profesinio mokymo dalyvis įsidarbins pas numatytą darbdavį ir išdirbs pagal įgytą kvalifikaciją ar kompetenciją ne trumpiau kaip 6 mėnesius.

Dvišalėje sutartyje numatoma, kad Užimtumo tarnyba finansuos profesinį mokymą, o profesinio mokymo dalyvis, baigęs mokslus pasirinktoje profesinio mokymo įstaigoje, įsidarbins Užimtumo tarnybos pasiūlytoje ar savo susirastose darbo vietoje arba pradės savarankišką veiklą pagal įgytą kvalifikaciją ar kompetenciją ir dirbs ne trumpiau kaip 6 mėnesius.

Sudarant dvišalę sutartį, profesinio mokymo teikėją busimas profesinio mokymo dalyvis pasirenka pats, o trišalės sutarties atveju – suderinęs su darbdaviu.

Atkreipiame dėmesį, kad dvišalė sutartis dėl mokymosi pagal formaliojo ir neformaliojo profesinio mokymo programas su bedarbiu sudaroma pagal Užimtumo tarnybos atliktomis darbo rinkos prognozėmis nustatytas paklausias profesijas, įgyjamas dalyvaujant formaliojo ir neformaliojo profesinio mokymo programose.

Formalusis profesinis mokymas – profesinis mokymas, vykdomas pagal formaliojo profesinio mokymo programas, kurias baigus, suteikiama kvalifikacija ar jos dalis.

Neformalusis profesinis mokymas – profesinis mokymas, vykdomas pagal neformaliojo profesinio mokymo programas, kurias pabaigus suteikiama kompetencija (kompetencijos), kuri (kurios) gali būti pripažįstamos kaip įgyta kvalifikacija ar jos dalis.

MMA – Minimalioji mėnesinė alga (šiuo metu ji siekia 730 Eur ant popieriaus)

Profesinis mokymas užimtiems asmenims

Užimti (dirbantys) asmenys gali kreiptis į artimiausią Užimtumo tarnybos klientų aptarnavimo skyrių, siekdami pakeisti savo profesiją bei darbą. Šiems asmenims finansuojamas persikvalifikavimas į Užimtumo tarnybos nustatytas prioritetines profesijas, siekiant užtikrinti tvarų užimtumą, sudaryti karjeros mobilumo galimybes bei keisti profesinę kryptį. Turintiems būsimą darbdavį – finansuojama tai tikslinei darbo vietai reikalinga kvalifikacija ar kompetencija.

Užimtam asmeniui profesinis mokymas organizuojamas, kai:

- Juridinių asmenų registre yra nurodyta, kad užimto asmens darbdavys yra reorganizuojamas arba restruktūrizuojamas ir užimtas asmuo siekia įgyti naują kvalifikaciją ir (ar) kompetenciją bei pasilikti dirbti pas tą patį darbdavį arba įsidarbinti laisvoje darbo vietoje;
- užimtas asmuo pateikia dokumentus, pagrindžiančius jo darbdavio vykdomą modernizavimo procesą, dėl kurio užimtam asmeniui būtina įgyti naują kvalifikaciją ir (ar) kompetenciją ir pasilikti dirbti pas tą patį darbdavį.

Kokias išlaidas užimtiems asmenims finansuoja Užimtumo tarnyba?

Profesinio mokymo paslaugų išlaidas:

Dydžiai tie patys kaip ir bedarbiams, žr. aukščiau.

Užimtam asmeniui, kuris profesinio mokymosi metu buvo atleistas iš darbo, mokymosi laikotarpiu papildomai finansuojama:

Mokymo stipendija

(0,5 MMA arba 365,0 Eur)

Kelionės išlaidos iki artimiausio profesinio mokymo teikėjo ir atgal

Kai asmens gyvenamoji vieta yra ne toje pačioje gyvenamojoje vietovėje kaip mokymo teikėjo mokymo vieta.

Apgyvendinimo išlaidos

Kai asmens gyvenamoji vieta yra ne toje pačioje gyvenamojoje vietovėje kaip mokymo teikėjo mokymo vieta.

Kokie įsipareigojimai?

Trišalėje sutartyje numatoma, kad Užimtumo tarnyba finansuos profesinį mokymą, būsimas darbdavys po mokymo įdarbins pagal įgytą kvalifikaciją ar kompetenciją ne trumpiau kaip 6 mėnesių laikotarpiui, o užimtas asmuo, kuris pabaigs profesinį mokymą su darbdaviu suderintoje mokymo įstaigoje, įsidarbins pas numatytą darbdavį ir išdirbs pagal įgytą kvalifikaciją ar kompetenciją ne trumpiau kaip 6 mėnesius.

Dvišalėje sutartyje numatoma, kad Užimtumo tarnyba finansuos profesinį mokymą, o profesinio mokymo dalyvis, pabaigęs mokslus pasirinktoje profesinio mokymo įstaigoje, per 6 mėnesius įsidarbins Užimtumo tarnybos pasiūlytoje ar savo susirastose darbo vietoje, arba pradės savarankišką veiklą pagal įgytą kvalifikaciją ar kompetenciją ir dirbs ne trumpiau kaip 6 mėnesius.

Sudarant dvišalę sutartį, profesinio mokymo teikėją būsimas profesinio mokymo dalyvis pasirenka pats, o trišalės sutarties atveju – suderinęs su darbdaviu.

Atkreipiame dėmesį, kad dvišalė sutartis dėl mokymosi pagal formaliojo ir neformaliojo profesinio mokymo programas su užimtu asmeniu sudaroma pagal Užimtumo tarnybos atliktomis darbo rinkos prognozėmis nustatytas paklausias profesijas, įgyjamas dalyvaujant formaliojo ir neformaliojo profesinio mokymo programose.

Kartais gyvenime nutinka situacijos, kurių metu nežinai, kur kreiptis pagalbos. Dalinamės sąrašu įstaigų, kurios tau galėtų padėti.

K

A

I

S

U

N

K

U

...

Laikinasis apgyvendinimas

Vilniaus miesto krizių centras

Galima kreiptis jaunuoliams nuo 18 m., su savimi būtina turėti asmens dokumentą. Laikino apgyvendinimo paslauga teikiama suteikiama esant krizinės situacijos šeimoje (pvz., smurto atveju) atveju.

Vytenio g. 45, LT-03208 Vilnius

Tel. (8 5) 233 3619, el. p. info@vmkc.lt

Informacija visą parą tel. (8 5) 233 2508, (8 5) 233 9644, mob. +370 683 45190

<http://vmkc.lt/>

Lietuvos Caritas nakvynės namai

Šv. Stepono g. 35/4, Vilnius

Tel. (8 652) 85818

El. p. laikiniejinamai@vilnius.caritas.lt

Taip pat dėl laikinojo apgyvendinimo ir maitinimo gali kreiptis ir į savo savivaldybės socialinių paslaugų centrus.

Dalis kontaktų:

[Vilniaus miesto socialinių paslaugų centras](#)

[Kauno miesto socialinių paslaugų centras](#)

[Klaipėdos miesto socialinių paslaugų centras](#)

[Šiaulių miesto socialinių paslaugų centras](#)

[Panevėžio miesto socialinių paslaugų centras](#)

[Telšių socialinių paslaugų centras](#)

[Utenos rajono socialinių paslaugų centras](#)

[Marijampolės socialinių paslaugų centras](#)

[Alytaus miesto socialinių paslaugų centras](#)

[Tauragės šeimos gerovės centras](#)

Pagalba maistu

Vilnius

Vilniaus arkivyskupijos Caritas, socialinės pagalbos ir integracijos centras „Betanija“

Kontaktai: M. K. Paco g. 4, Vilnius; tel. +370 602 74234;
el.p. betanija@vilnius.caritas.lt

Kaunas

Kauno arkivyskupijos Caritas, Labdaros sriubos valgykla.

Kontaktai: Rita Veličkienė; Partizanų g. 5, Kaunas; tel. +370 (37) 332100, +370 615 15890.

Kauno arkivyskupijos Caritas, Petrašiūnų parapijos valgyklėlė.

Kontaktai: Ilona Stančiauskaitė; R. Kalantos g. 38, Kaunas; tel. +370 6 00 36836.

Kauno arkivyskupijos Caritas, Ruklos Caritas valgykla.

Kontaktai: Jolanta Kiudulienė; Laumės g. 4, Rukla, Jonavos r.sav.; tel. +370 656 14213.

Panevėžys

Panevėžio vyskupijos Caritas, parama maisto produktais.

Kontaktai: Gedimino g. 1A, Kupiškis; Jolita Grigienė;
tel. + 370 606 14837.

Kontaktai: Rotušės 4, Biržai; Sandra Stuinienė;
tel. +370 622 09734.

Panevėžio vyskupijos Caritas, labdaros valgyklos.

Kontaktai: Pasvalys; Irena Cucėnienė; tel. + 370 686 71736.

Kontaktai: Utena; Nijolė Sirvydytė; tel. +370 (389) 58704.

Telšiai

Telšių vyskupijos Caritas, Klaipėdos Šv. Kazimiero parapijos Caritas valgykla.

Kontaktai: Kretingos g. 40, Klaipėda; tel. +370 (46) 414232.

Telšių vyskupijos Caritas, Tauragės Švč. Trejybės parapijos maitinimo punktas.

Kontaktai: Gintaro g. 8, Tauragė; Vitalija Šlepavičienė; tel. +370 655 22619.

Telšių vyskupijos Caritas, Telšių A. Paduviečio parapijos labdaros valgykla.

Kontaktai: Džiugo g. 1, Telšiai; kleb. Vygintas Gudeliūnas; tel. +370 610 05778.

Vilkaviškis

Vilniaus arkivyskupijos Caritas, socialinės pagalbos ir integracijos centras „Betanija“

Vilkaviškio vyskupijos Caritas, 2 parapijinės labdaros valgyklos: Kazlų Rūdos Švč. Jėzaus Širdies parapijoje; Vilkaviškio Švč. M. Marijos Apsilankymo parapijoje.

Kontaktai: tel. +370 655 16739; el. p. vvcaritas@gmail.com

Smurtas

Smurto atvejais nebijok ir skambink bendruoju pagalbos numeriu 112 – specialiosios tarnybos tau padės smurto atveju. Taip pat gali kreiptis į specializuotos pagalbos centrą, daugiau informacijos rasi čia: <https://www.specializuotospagalboscentras.lt/kontaktai/>.

Jaunimo linija

JAUNIMUI

jaunimolinija.lt
8 800 28888
I–VII (visą parą)

Paramą teikia
savanoriai

Vaikų linija

VAIKAMS

vaikulinja.lt
116 111
I–VII (11–23 val.)

Paramą teikia
savanoriai

Vilties linija

SUAUGUSIEMS

viltieslinija.lt
116 123
I–VII (visą parą)

Paramą teikia
savanoriai, psichikos
sveikatos specialistai

Pagalbos moterims linija

MOTERIMS

pagalbosmoterimslinja.lt
8 800 66366
I–VII (visą parą)

Paramą teikia
savanoriai, psichikos
sveikatos specialistai

Tėvų linija

TĖVAMS

tevulinija.lt
8 800 90012
I–V (13 ir
17–21 val.)

Paramą teikia
profesionalūs
psichologai

Sidabrinė linija

SENJORAMS

sidabrinelinija.lt
8 800 80020
I–V 8–22 val.
VI–VII 11–19 val.

Paramą teikia
profesionalūs konsultantai,
kalbasi savanoriai,
kiti senoliai

Pagalbos vaikams linija

Linija „Doverija“

VšĮ Krizių įveikimo centras

**VAIKAMS
IR TĖVAMS,
PATIRIANTIEMS
IŠŠŪKIŲ**

**pagalbavaikams.lt
116 111
I–V (11–19 val.)**

**Paramą teikia
savanoriai**

**JAUNIMUI
RUSŲ KALBA**

**8 800 77277
II–VI (16–20 val.)**

**Paramą teikia
savanoriai
moksleiviai**

**SUAUGUSIEMS
IR PAAUGLIAMS**

**krizesiveikimas.lt
+370 640 51555
I–V 16–20 val.
VI 12–16 val.**

**Konsultuoja psichologai
Pirma konsultacija
nemokama, vėlesnės
mokamos**

Krizinio nėštumo centras

Ankstukų pagalbos linija

Pagalbos vyrams linija „Nelik vienas“

**MOTERIMS IR
ŠEIMOMS,
IŠGYVENANČIOMS
KRIZINĮ NĖŠTUMĄ**

**neplanuotasnestumas.lt
8 603 57912
I–V (8–17 val.)**

**MOTERIMS IR
ŠEIMOMS,
SUSILAUKUSIOMS
ANKSTUKŲ**

**neisnesiotukas.lt
8 612 03800
I–VII (visą parą)**

**Konsultuoja
savanorės,
medicinos
psichologai**

VYRAMS

**nelikvienas.lt
8 604 11119
I–VII (18–21 val.)**

**Paramą teikia
savanoriai ir
psichikos
sveikatos
specialistai**

Vyrų linija

**Emocinė parama
Panevėžyje**

VYRAMS

vyrulinija.lt

8 670 00027

I–V (10–14 val.)

Paramą teikia
savanoriai, psichologai,
psichoterapeutai,
priklausomybių konsultantas,
teisininkas

**PANEVĖŽIO MIESTO
GYVENTOJAMS**

8 455 05050

I–V (10–20 val.)

Paramą teikia
psichologai

Jauno žmogaus teisės

Ne paslaptis, kad žengiant pirmuosius suaugusio žmogaus žingsnius, norisi patirti kuo daugiau naujų potyrių, susipažinti su supančia aplinka ir į gyvenimą pažvelgti pro jauno žmogaus akis. Sakoma, kad su amžiumi atsiranda vis daugiau pareigų, tačiau ar tikrai žinai, kokias teises turi? Valstybė ir Europos sąjunga tau garantuoja eilę teisių, pavyzdžiui, kaip galimybė balsuoti rinkimuose, turėti pilietybę, laisvai judėti, turėti prieinamą sveikatos priežiūrą ir pan.

Dalyvavimas ir pilietybė

Gyvenimas demokratiškais pagrindais grįstoje valstybėje reiškia, kad kiekvienas žmogus turi teisę būti kokios nors valstybės piliečiu – turėti pilietybę, asmens dokumentus, dalyvauti valdant savo šalį renkant tautos atstovus arba išsikeliant patiems. Negana to, kiekvienas žmogus turi teisę rinktis į taikius susirinkimus, burtis į asociacijas, taip pat turi teisę iš jų išstoti.

Asmens tapatybės kortelė ir pasas

Ar žinotai, jog nuo 16 metų gali savarankiškai kreiptis dėl asmens dokumentų išdavimo? Tai gali padaryti, pateikęs (-usi) prašymą Lietuvos Respublikos migracijos departamentui prie Susisiekimo ministerijos internetu <https://www.migracija.lt/> arba atvykęs į struktūrinį padalinį gyvai.

Tuo atveju, jeigu dar nesi sulaukęs (-usi) 16 metų, gali paprašyti, kad prašymą dėl asmens tapatybės kortelės arba paso tavo vardu pateiktų tavo tėvai (jėteiviai) arba globėjai.

Teisė dalyvauti rinkimuose

Sulaukus pilnametystės (t. y. 18 metų), be kitų teisių, įgyji teisę balsuoti visuose Lietuvos Respublikos rinkimuose:

- Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimuose.
- Lietuvos Respublikos Seimo narių rinkimuose;
- Europos parlamento narių rinkimuose;
- Savivaldybių tarybų narių ir merų rinkimuose.

Svarbu paminėti, kad asmuo, sulaukęs tam tikro amžiaus ir atitinkantis nustatytus kriterijus, gali tapti kandidatu.

Teisė dalyvauti rinkimuose

Reikalavimai kandidatui į Prezidentus: (i) nuo 40 metų amžiaus; (ii) turi būti Lietuvos Respublikos pilietis pagal kilmę, bent 3 pastaruosius metus gyvenantis Lietuvoje; (iii) kandidatas gali būti renkamas Seimo nariu.

Reikalavimai kandidatui į Seimo narius: (i) nuo 21 metų amžiaus; (ii) Lietuvos Respublikos pilietis, neprisiekęs kitai užsienio valstybei.

Reikalavimai kandidatui į savivaldybių tarybų narius: (i) nuo 18 metų amžiaus; (ii) turi būti tos savivaldybės, kurioje kandiduoja, gyventojas.

Reikalavimai kandidatui į Europos parlamento narius: (i) nuo 21 metų amžiaus; (ii) Lietuvos Respublikos pilietis ar kitas, nuolat gyvenantis Lietuvoje, Europos sąjungos šalies narės pilietis; (iii) negali būti kandidatu į Europos Parlamentą kitoje Europos sąjungos valstybėje.

Peticijų ir teisėkūros teisė

Peticijų teisė – būdamas Lietuvos Respublikos piliečiu turi teisę raštiškai kreiptis į Seimą, Vyriausybę, savivaldybes ar jos valdomas įstaigas ir kt. institucijas, pateikdamas joms savo siūlymus priimti naują (arba panaikinti / papildyti jau egzistuojantį) teisės aktą, pastabas, reikalavimus.

Referendumo iniciatyvos teisė – visuotinis šalies apklausos būdas balsuojant dėl tam tikro klausimo patvirtinimo ar atmetimo (referendumas) gali būti skelbiamas, kai to pareikalauja 300 tūkstančių piliečių, turinčių rinkimų teisę (t. y. sulaukę pilnametystės ir turintys Lietuvos Respublikos pilietybę). Būtent referendumo būdu Lietuvos piliečiai dar 2003 m. nusprendė, jog Lietuva turi įstoti į Europos sąjungą!

Įstatymų iniciatyvos teisė – 50 tūkstančių piliečių, turinčių rinkimų teisę (t. y. sulaukę pilnametystės ir turintys Lietuvos Respublikos pilietybę), gali teikti Seimui įstatymo projektą, o Seimas privalo jį svarstyti.

Susirinkimų ir mitingų teisė – kiekvienas pilnametis pilietis turi teisę organizuoti taikų susirinkimą viešose vietose, gyvenamosiose vietose, parkuose, aikštėse ir pan. visomis savaitės dienomis nuo 8 iki 22 valandos. Svarbu paminėti, kad jeigu taikiame susirinkime ar mitinge dalyvauja daugiau nei 15 žmonių, organizatoriai turi pranešti apie susirinkimą savivaldybės administracijos direktoriui ar jį pavaduojančiam asmeniui ne vėliau nei 5 dienos iki numatyto susirinkimo dienos.

Teisė į sveikatos apsaugą

Valstybė garantuoja prieinamą ir nemokamą medicinos pagalbą ir paslaugas tau susirgus. Sulaukęs (-usi) 16 metų turi teisę savarankiškai vyksti į sveikatos priežiūros ir gydymo įstaigas, tam Tavo tėvų (įtėvių) ar globėjų sutikimo nereikia.

Teisė gauti informaciją

Gydymo įstaiga privalo suteikti informaciją apie Tavo sveikatos būklę, ligos diagnozę, galimus gydymo būdus, ligos prognozę bei kitas aplinkybes, galinčias turėti įtakos Tavo apsisprendimui sutikti ar atsisakyti siūlomo gydymo. Tuo pačiu jokia informacija negali būti pateikta prieš Tavo valią, kurią turi išreikšti raštu ir patvirtinti savo parašu.

Tau paprašius, sveikatos priežiūros ir (ar) gydymo įstaiga turi pateikti Tavo medicinos dokumentus bei leisti su jais susipažinti. Informacija apie Tavo ligą ir sveikatos duomenis negali būti perduodama kitiems asmenims be Tavo sutikimo, išskyrus įstatymų numatytus atvejus.

Paciento sutikimas

Sveikatos priežiūros ar gydymo įstaiga neturi teisės Tavęs gydyti ar teikti kitas asmens sveikatos priežiūros ar slaugos paslaugas prieš Tavo valią. Iki 16 metų negali būti gydomas be Tavo tėvų (įtėvių) ar globėjų sutikimo.

Teisė gauti skubią pagalbą

Tuo atveju, jeigu Tavo sveikatos būklė yra stipriai pablogėjusi ar kritinė, turi teisę išsikviesti greitąją pagalbą arba gauti konsultaciją. Svarbu žinoti, jog bet kuriuo paros metu gali paskambinti skubios pagalbos numeriu 112, o jeigu nori pasikonsultuoti dėl savo sveikatos būklės ir išsiaiškinti, ar tau reikalinga skubi pagalba, gali skambinti numeriu 113.

Nemokama psichologinė pagalba

Jeigu tau reikia psichologinės pagalbos, turi galimybę gauti nemokamas psichologo konsultacijas be gydytojo siuntimo psichikos sveikatos centre arba visuomenės sveikatos biure.

Tavo, kaip paciento, teisės:

- Teisė į kokybišką sveikatos priežiūrą.
- Teisė į prienamą sveikatos priežiūrą.
- Teisė pasirinkti gydytoją, slaugos darbuotoją, sveikatos priežiūros įstaigą, diagnostikos bei gydymo metodikas.
- Teisė gauti informaciją.
- Teisė nežinoti su sveikata ar gydymu susijusios informacijos.
- Teisė atsisakyti dalyvauti mokymo procesuose, moksliniuose ir medicinos bandymuose.
- Teisė atsisakyti gydymo.
- Teisė į žalos sveikatai atlyginimą.
- Teisė apskųsti medicinos darbuotojų ar priežiūros įstaigos veiksmus.

Teisė būti materialiai išlaikomam tėvų (globėjų) iki 24 metų

Tėvai privalo materialiai išlaikyti savo nepilnamečius vaikus. Svarbu pažymėti, kad tėvai, turintys galimybę, taip pat turi pareigą finansiškai išlaikyti savo pilnamečius vaikus iki jiems sukaks 24 metai, kurie mokosi vidurinėje mokykloje (gimnazijoje), profesinėje mokykloje arba studijuoja aukštojoje mokykloje pagal nuolatinės studijų formos programą. Tėvai šią pareigą turi tik tokiu atveju, jeigu jų pilnametis vaikas negali pats savęs materialiai išlaikyti ir yra išnaudojęs visas protingas galimybes pats pasirūpinti mokymuisi reikalingomis lėšomis.

Jeigu vaiko tėvai, turėdami galimybę išlaikyti pilnametį vaiką, šios pareigos nevykdo, pilnametis vaikas turi teisę kreiptis į teismą dėl išlaikymo priteisimo.

Teisė laisvai judėti

Būdamas Lietuvos Respublikos piliečiu turi teisę nevaržomai judėti ir pasirinkti gyvenamąją vietą kiekvienos Europos sąjungos valstybės teritorijoje. Turi teisę išvykti iš Lietuvos į bet kurios kitos Europos sąjungos valstybės teritoriją. Tai reiškia, kad gali nevaržomai dirbti, mokytis, studijuoti bei gyventi tokiomis pačiomis sąlygomis kaip tos valstybės piliečiai.

Lietuva priklauso Šengeno erdvei, todėl turi teisę nevaržomai keliauti per Šengeno zonai priklausančias 26 valstybes (22 *Europos Sąjungos narės: Austrija, Belgija, Čekija, Danija, Estija, Graikija, Ispanija, Italija, Latvija, Lenkija, Lietuva, Liuksemburgas, Malta, Nyderlandai, Portugalija, Prancūzija, Slovakija, Slovėnija, Suomija, Švedija, Vengrija, Vokietija.* 4 *ne Europos Sąjungos valstybės: Islandija, Lichtenšteinas, Norvegija ir Šveicarija*) be vidaus sienų kontrolės.

Tuo atveju, jeigu keliaujant Europos sąjungos valstybėse vėluoja arba neatvyksta tavo transportas, pavyzdžiui, traukinys arba lėktuvas, Turi teisę pasinaudoti Europos sąjungos garantuojamomis keleivių teisėmis ir gauti nemokamą pakaitinį bilietą ar kompensaciją, nakvynę, jeigu atidedamas skrydis.

Laisvalaikio ir poilsio teisės

Tatuiruotės ir papuošalų vėrimas. Jeigu nori pasinaudoti tatuiravimo ir esi nepilnametis, ilgalaikio (permanentinio) makiažo, papuošalų vėrimo paslaugomis, tau reikia pateikti tėvų arba globėjų raštišką sutikimą.

Soliariumo paslaugomis Lietuvoje galima naudotis tik nuo 18 metų. Šios paslaugos tiekėjai, kilus abejonėms dėl Tavo amžiaus, turi teisę paprašyti pateikti asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą.

Alkoholiniai gėrimai ir tabako gaminiai. Lietuvoje alkoholinius gėrimus galima įsigyti nuo 20 metų, o tabako gaminius nuo 18 metų. Alkoholinių gėrimų vartojimas viešoje vietoje yra draudžiamas, už tai gali gauti baudą.

Psichotropinės ir narkotinės medžiagos. Lietuvoje psichotropinių ir narkotinių medžiagų vartojimas, įsigijimas, platinimas ir laikymas yra draudžiamas bei užtraukiantis baudžiamąją atsakomybę.

Kraujo donorystė. Lietuvoje kraujo donoru gali tapti sulaukęs (-usi) 18 metų. Jeigu kraujo nori duoti būdamas (-a) 17 metų, tau reikia turėti notaro patvirtintą tėvų arba globėjų sutikimą arba į kraujo centrą atvykti su vienu iš tėvų arba globėjų.

Piliečio apsauga kitoje valstybėje. Lietuvos Respublikos valstybė gina ir globoja savo piliečius už Lietuvos Respublikos teritorijos ribų. Išvykus už Lietuvos ribų, turi galimybę susirasti artimiausią Lietuvos ambasadą ar konsulatą, o jiems nesant – bet kurios Europos sąjungos valstybės narės ambasadą, kurioje gausi visą reikiamą informaciją ir pagalbą.

Tavo pareigos

Piliečių pareigos – įstatymų nustatytos piliečio pareigos savo valstybei. Piliečių pareigų vykdymas garantuoja visuomenės ir valstybės gyvavimą bei piliečių galimybę naudotis piliečių teisėmis ir laisvėmis (jei piliečių pareigos nebūtų vykdomos, valstybė išnyktų ir jos teikiamos teisės ir laisvės netektų prasmės).

Tavo, kaip Lietuvos Respublikos piliečio (-ės) pareigos:

- Laikytis Konstitucijos ir įstatymų, nevaržyti kitų žmonių teisių ir laisvių įgyvendinant savo teises ir naudojantis savo laisvėmis.
- Ginti Lietuvos valstybę nuo užsienio ginkluoto užpuolimo, atlikti karo ar alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą.
- Mokėti valstybinius mokesčius.
- Saugoti valstybės interesus, padėti stiprinti jos galią ir autoritetą, būti jai ištikimas.

Europos sąjungos suteikiamos teisės

Nuo 2004 visi Lietuvos Respublikos piliečiai turi ir Europos Sąjungos pilietybę, kuri suteikia jiems naujų teisių, bet nenustato naujų piliečių pareigų – tai svarbiausias skirtumas tarp Europos Sąjungos ir jos valstybių narių pilietybės.

Europos Sąjungos pilietybė tau suteikia šias teises:

- Teisę laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijose.
- Teisę balsuoti ir būti kandidatais Europos Parlamento ir vietos savivaldos rinkimuose valstybėje narėje, kurioje jie gyvena, tomis pačiomis sąlygomis kaip tos valstybės piliečiai.
- Teisę į bet kurios kitos valstybės narės diplomatinę arba konsulinių įstaigų teikiamą apsaugą trečiosios šalies (kuri nėra ES narė) teritorijoje tomis pačiomis sąlygomis kaip ir tos valstybės piliečiai, jeigu sava valstybė narė toje šalyje neturi diplomatinės atstovybės.
- Teisę pateikti Europos Parlamentui peticiją ir teisę kreiptis į Europos Parlamento paskirtą ombudsmeną dėl netinkamo administravimo atvejų ES institucijų ar įstaigų veikloje.
- Teisę rašyti bet kuriai ES institucijai ar įstaigai vienos iš valstybių narių kalba ir gauti atsakymą ta pačia kalba.
- Teisę susipažinti su Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos dokumentais laikantis tam tikrų sąlygų.

Nemokama teisinė pagalba

Valstybės garantuojama teisinė pagalba. Susidūrus su teisinėmis problemomis, tau valstybė garantuoja nemokamą teisinę pagalbą – specialistus, advokatus, teisininkus, kurie tau padės rasti būdų, kaip išspręsti kilusį ginčą, suteiks informaciją apie tavo teises, paaiškins įstatymus ir kitus teisės aktus, padės parengti procesinius dokumentus ir suteiks konsultaciją. Daugiau informacijos ieškok <https://vgtpt.lrv.lt/>.

Vilniaus universiteto teisės klinika. VU Teisės klinikos konsultantai suteiks tau visą reikiamą informaciją, susijusią su tavo pažeistomis teisėmis, pakonsultuos, padės sugalvoti geriausią ginčo sprendimo strategiją ir parengs procesinius dokumentus šiomis temomis: sutarčių teisė, mokesčių teisė, viešoji teisė, intelektinė nuosavybė, darbo ir socialinės apsaugos teisė, šeimos teisė ir ginčų sprendimas. Daugiau informacijos ieškok <https://teisesklinika.lt/>.

**ŽINAU
VIŠKA**

www.zinauviska.lt